

Calamiteitenplan Wateroverlast Hardinxveld-Giessendam

23 juni 2016

**Calamiteitenplan Wateroverlast
Hardinxveld-Giessendam**

Verantwoording

Titel	Calamiteitenplan Wateroverlast Hardinxveld-Giessendam
Opdrachtgever	Gemeente Hardinxveld-Giessendam
Projectleider	Jeroen Gmelig Meyling
Auteur(s)	Thijs Nix
Tweede lezer	Simone Sterken
Projectnummer	1235622
Aantal pagina's	28 (exclusief bijlagen)
Datum	23 juni 2016
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Water & Ruimtelijke Kwaliteit
Dr. Holtroplaan 5
Postbus 1680
5602 BR Eindhoven
Telefoon +31 40 23 25 55 0

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
0 Samenvatting	9
1 Inleiding.....	10
1.1 Aanleiding.....	10
1.2 Doel	10
1.3 Kader	10
1.4 Leeswijzer	11
2 Beschrijving watersysteem	12
2.1 Welke regenbui leidt tot wateroverlast?	12
2.2 Calamiteitenkaart Wateroverlast	12
2.3 Rioolstelsel	12
2.4 Stroming over maaiveld.....	13
2.5 Oppervlaktewatersysteem	13
2.6 Materiaal.....	14
2.6.1 Aanvullende bemaling	14
2.6.2 Brandweer	14
3 Randvoorwaardelijke processen	15
3.1 Binnenkomst meldingen	15
3.2 Leiding & coördinatie	15
3.3 Opschalen	16
3.4 Communicatie	16
3.4.1 Rolverdeling gemeente en WSRL	16
3.4.2 Informatievoorziening	16
3.4.3 De kernboodschap	17
4 Waarschuwingsfase.....	18
4.1 Beschikbare informatie	18
4.2 Kernteam preventie wateroverlast.....	19
4.3 Risico-inschatting	19
4.3.1 Werkwijze	19
4.3.2 Risicomatrix.....	20
4.4 Stoplicht: groen en oranje	21

4.4.1	Groen	21
4.4.2	Oranje.....	21
4.4.3	Rood.....	22
5	Uitvoeringsfase	23
5.1	Keuze motorkapoverleg of GRIP.....	23
5.2	Rood op basis van risico-inschatting.....	23
5.2.1	MKO of GRIP	23
5.2.2	Vervolgstappen bij MKO.....	23
5.2.3	Vervolgstappen bij GRIP	24
5.3	Rood door feitelijk optredende wateroverlast	24
6	Nazorgfase	26
6.1	Informeren burgers.....	26
6.2	Evaluatie.....	26
6.3	Schadeclaims	26
7	Organisatorische borging.....	27
7.1	Logboek.....	27
7.2	Databeheer.....	27
7.3	Digitaal of papier?	28
7.4	Actualisatie en oefening	28

Bijlage(n)

- 1 Calamiteitenkaart Wateroverlast
- 2 Calamiteitenorganisatie veiligheidsregio
- 3 Voorbeeld format logboekantekeningen
- 4 Stappenplan uitvoeringsfase
- 5 Lijst met afkortingen

0 Samenvatting

Calamiteitenplan Wateroverlast: wat is dat?

In 2005, 2014 en 2015 is een aantal keer wateroverlast geweest in de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Water stroomde laaggelegen woningen in met als gevolg veel schade en overlast.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam en Waterschap Rivierenland (WSRL) voeren vanaf dit jaar een groot aantal maatregelen uit aan het watersysteem. Deze maatregelen worden genomen om wateroverlast zo veel mogelijk te beperken. Wateroverlast is echter nooit helemaal te voorkomen, mede doordat een groot aantal woningen lager ligt dan de straat, waardoor een definitieve oplossing voor de wateroverlast ook moet worden gevonden op particulier terrein.

Eén van de maatregelen is het opstellen van dit Calamiteitenplan Wateroverlast. Het doel van dit Calamiteitenplan is beschrijven wat de verschillende partijen (gemeente, WSRL, brandweer/veiligheidsregio) moeten doen om de overlast zo veel mogelijk te beperken.

In dit plan wordt in de eerste plaats gekeken hoe gemeente en WSRL samenwerken. Het plan geeft onder andere antwoord op de volgende vragen: hoe moeten we omgaan met weersverwachtingen? Wie moet wat wanneer doen? Wat voor maatregelen kunnen genomen worden? Acties en communicatie zijn hierbij verwoord in de vorm van een kleur in het 'stoplichtenmodel'. De kleur is een indicatie van de kans op wateroverlast. Deze zaken staan beschreven in hoofdstuk 4 en 5. Hoofdstuk 4 gaat over acties die *preventief* worden genomen als zware neerslag wordt verwacht en hoe contacten verlopen met bewoners. Maar het Calamiteitenplan beschrijft ook wat moet gebeuren als de overlast al een *feit* is. Dat staat in hoofdstuk 5. Hierbij zijn de lessen van 2005, 2014 en 2015 meegenomen.

Om de bovenstaand beschreven stappen en acties goed te kunnen beschrijven is het belangrijk om de werking van het riolering- en watersysteem en een aantal procesmatige zaken toe te lichten. Ook wordt ingegaan op de nazorg. Met andere woorden: hoe worden de acties, communicatie en samenwerking geëvalueerd en hoe moet worden gezorgd dat dit plan 'up to date' blijft.

Tenslotte: dit is geen plan voor ambtenaren alleen. Het is een plan voor de gehele gemeente en andere betrokken partijen. De samenwerking met bewoners(-verenigingen), waterschap en veiligheidsregio wordt daarom actief in het plan meegenomen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Hardinxveld-Giessendam kent een geschiedenis van regenwateroverlast. In 2005, 2014 en 2015 is regenwateroverlast ontstaan door extreme neerslag. De oorzaak van deze wateroverlast is te herleiden tot laaggelegen woningen in de gemeente.

Begin 2016 is binnen de gemeente - en in nauwe samenwerking met het Waterschap Rivierenland (WSRL) - een maatregelenpakket vastgesteld om de regenwateroverlast de komende jaren te beperken. Hiermee is de overlast niet van de ene op de andere dag weg, wel is een duidelijke versnelling ingezet om de problemen het hoofd te bieden. Onderdeel van dit pakket is de aanschaf van aanvullende bemaling. Hierop wordt in paragraaf 2.6 ingegaan.

Wateroverlast ten gevolge van hevige neerslag kan nooit volledig worden voorkomen. Dit leidt tot de vraag hoe de schadelijke gevolgen ervan zo effectief mogelijk kunnen worden bestreden. Het opstellen van het voorliggende Calamiteitenplan Wateroverlast is daarmee een noodzakelijk en onlosmakelijk onderdeel van het maatregelenpakket.

1.2 Doel

Het belangrijkste doel van dit Calamiteitenplan is om duidelijk te maken 'wie-wat-wanneer doet', oftewel het beschrijven van taken, verantwoordelijkheden & bevoegdheden (TVB) en de benodigde afstemmingsmomenten. Daarnaast is het belangrijk dat het plan een breed draagvlak binnen en buiten de gemeentelijke organisatie heeft, en dat het praktisch is en 'bij nacht en ontij' bruikbaar.

Het Calamiteitenplan Wateroverlast is een aanvulling op bestaande calamiteitenplannen van de gemeente en WSRL en beschrijft zowel preventieve maatregelen (in de waarschuwingsfase), als mitigerende maatregelen (in de uitvoeringsfase). Door het opstellen van dit plan wordt de kennis die zich 'in de hoofden' van een aantal mensen bevindt vertaald naar een generiek beschreven proces. Hiermee is deze kennis geborgd bij ziekte, vakantie en/of het vertrek van medewerkers.

1.3 Kader

De gemeente Hardinxveld-Giessendam is onderdeel van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Binnen deze veiligheidsregio is een Regionaal Crisisplan (RCP) opgesteld dat ook van kracht is voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Vanuit die gedachte wordt dit Calamiteitenplan vastgesteld door het college en gaat het ter kennisneming naar de gemeenteraad.

Dit Calamiteitenplan heeft een relatie met het Calamiteitenplan en het Calamiteitenbestrijdingsplan Wateroverlast van WSRL en is daar waar nodig op afgestemd.

1.4 Leeswijzer

In **hoofdstuk 2** wordt beknopt ingegaan op de werking van het watersysteem. In **hoofdstuk 3** zijn de randvoorwaardelijke processen beschreven. In **hoofdstuk 4 en 5** is beschreven welke stappen worden doorlopen in de waarschuwingsfase en de uitvoeringsfase. **Hoofdstuk 6** beschrijft wat moet gebeuren na afloop van de wateroverlast, in de nazorgfase. Dit Calamiteitenplan sluit in **hoofdstuk 7** af met noodzakelijke organisatorische borging van dit plan.

Bijlage 1 is de calamiteitenkaart Wateroverlast. De wijze waarop de calamiteitenorganisatie van de veiligheidsregio georganiseerd is, staat beschreven in **bijlage 2**. In **bijlage 3** is een voorbeeldformat van de logboekantekeningen weergegeven. **Bijlage 4** bevat een stappenplan voor de uitvoeringsfase. Tot slot is de lijst met afkortingen opgenomen in **bijlage 5**.

2 Beschrijving watersysteem

2.1 Welke regenbui leidt tot wateroverlast?

Het is belangrijk om vast te stellen welke regenbui tot wateroverlast leidt, en welke niet. Hoeveel neerslag kan zonder problemen in Hardinxveld-Giessendam vallen? Deze vraag wordt deels beantwoord door de beschikbare berging in het rioolstelsel en de afvoercapaciteit van het oppervlaktewater. Maar het antwoord op deze vraag hangt met name af van de duur en intensiteit van de neerslag. Daarbij komt dat een groot aantal woningen een gering (of zelfs negatief) hoogteverschil heeft tussen de drempelhoogte en de as van de weg.

Op basis van de alle beschikbare gegevens, én op basis van de ervaringskennis is in paragraaf 4.3 een matrix opgenomen waarin een aantal 'grenswaarden' zijn benoemd. Deze waarden zijn niet hard, maar geven een indicatie van de hoeveelheid neerslag die wel en niet tot het uitvoeren van maatregelen moet leiden. Nogmaals moet hier gesteld worden dat deze maatregelen (ten gevolge van de hoogteligging van veel woningen) nooit helemaal kunnen voorkomen dat wateroverlast optreedt.

2.2 Calamiteitenkaart Wateroverlast

Een belangrijk hulpmiddel bij het bestrijden van wateroverlast is het beschikbaar hebben van de juiste gegevens op een overzichtelijke kaart. Bij dit Calamiteitenplan is daarom een Calamiteitenkaart Wateroverlast gevoegd (bijlage 1). Kort samengevat staan hier de volgende zaken op vermeld:

- Grenzen rioleringsbemalingsgebieden, met type rioolstelsel
- Locatie permanente aanvullende bemaling
- Opstelplaatsen mobiele aanvullende bemaling
- Rioolgemalen en poldergemalen
- Watergangen en kunstwerken (duikers, stuwen)
- Wijkindeling

2.3 Rioolstelsel

De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft een rioolstelsel dat grotendeels bestaat uit een gemengd stelsel. Berekeningen die in een eerder stadium door een adviesbureau zijn uitgevoerd tonen aan dat het rioolstelsel van de gemeente voldoet aan de eisen uit het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP).

Op de Calamiteitenkaart zijn de verschillende bemalingsgebieden weergegeven.

2.4 Stroming over maaiveld

Voor een adequate bestrijding van wateroverlast is het van belang om inzicht te hebben in de bovengrondse knelpunten. Met andere woorden: hoe gedraagt het water zich als het *over* het maaiveld stroomt? Bij extreme buien zal het regenwater immers bovengronds tot afstroming komen en hier tot problemen kunnen leiden, zeker in straten/gebieden waar laaggelegen woningen staan. De gemeente heeft hiervoor een zogenaamde WODAN-analyse laten uitvoeren door Ingenieursbureau Sweco. Dit is een methodiek om inzicht te verkrijgen in de bovengrondse afvoerroutes van neerslag.

2.5 Oppervlaktewatersysteem

Binnen de gemeente is een aantal watergangen in eigendom bij de gemeente, WSRL en/of particulieren. De meeste watergangen zijn echter in beheer bij WSRL, daarom staat dit aspect niet weergegeven op de Calamiteitenkaart.

Het voert te ver om in detail in te gaan op de werking van het gehele watersysteem. Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam kan deze echter als volgt worden samengevat:

Giessendam

Het gebied Giessendam (en Wijk Over 't Spoor) voert af naar de hoofdwatgang aan de noordzijde van de kern, parallel aan de Merwede-Lingelijn (treinspoor). Ten westen van de Polderweg voert deze watgang via een stuw af naar het poldergebied. In het maatregelenpakket is de aanleg van een stuw opgenomen in het noordwesten van de Wijk Over 't Spoor. Via deze stuw kan water bij een peilstijging van 10 cm direct afvoeren naar het poldergebied, er wordt hiermee een extra afvoermogelijkheid gerealiseerd. De nieuwe stuw in Wijk Over 't Spoor wordt in 2017 aangelegd. Nabij de locatie van de nieuwe stuw wordt een opstelplaats ingericht voor mobiele aanvullende bemaling.

Hardinxveld-Noord (Neder-Hardinxveld)

Het gebied Neder-Hardinxveld (in het watersysteem van WSRL als Hardinxveld-Noord aangeduid) ligt ingeklemd tussen het boezemwater de Giessen en het Kanaal van Steenenhoek. Het oppervlaktewater van dit gebied stroomt af naar het poldergemaal aan het begin van de Neerpolderseweg. Dit poldergemaal voert het water af naar de boezem (de Giessen).

In het gebied wordt een permanente aanvullende bemaling gebouwd (achter de Rivierdijk, nabij de Nieuweweg) en worden twee opstelplaatsen ingericht voor mobiele aanvullende bemaling (aan de Kanaaldijk Noord en aan de Giessenzoom). De permanente aanvullende bemaling wordt in 2017 gebouwd, tot die tijd is een mobiele pomp beschikbaar.

Tevens wordt een overloopgebied ingericht ter plaatse van de ijsbaan. Deze ijsbaan loopt automatisch onder water als de waterstand in de watgang te hoog is.

Hardinxveld-Zuid (Boven-Hardinxveld)

Het gebied Boven-Hardinxveld (in het watersysteem van WSRL als Hardinxveld-Zuid aangeduid) ligt tussen het Kanaal van Steenenhoek en de Merwede. Het oppervlaktewater in dit gebied stroomt af naar het Kanaal van Steenenhoek via een poldergemaal aan de Koningin Wilhelminalaan, ter plaatse van de Huibjesbrug. Totdat het gemaal geoptimaliseerd is zal het Waterschap hier mobiele aanvullende bemaling bij plaatsen in de zomerperiode.

2.6 Materiaal

2.6.1 Aanvullende bemaling

Begin 2016 is binnen de gemeente - en in nauwe samenwerking met het Waterschap Rivierenland (WSRL) - een maatregelenpakket vastgesteld. Een onderdeel van dit pakket is de aanschaf van mobiele aanvullende bemaling en de aanleg van een permanente aanvullende bemaling. De aanvullende bemaling (30 m³/min) is **specifiek inzetbaar** voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam en worden in (of zeer nabij) Hardinxveld-Giessendam opgeslagen. Opstelplaatsen voor de aanvullende bemaling worden speciaal ingericht.

De mobiele en permanente aanvullende bemaling zijn in eigendom en beheer bij WSRL. Voor het inzetten en bedienen van de aanvullende bemalingen is een contract opgesteld met een lokale aannemer. Na melding dienen de pompen **binnen maximaal 1 uur** operationeel te zijn. In de praktijk zal gemonitord worden of dit op alle locaties haalbaar is. Als dat niet zo blijkt te zijn zal nader overleg tussen de partijen plaatsvinden. De aannemer is niet aansprakelijk bij schadeclaims voor niet tijdig operationeel zijn.

De bediening en de controle op de werking van de aanvullende bemalingen moet in een werkvoorschrift/waakvlamovereenkomst geregeld worden.

De mobiele aanvullende bemalingen zijn beschikbaar vóór 1 juli 2016.

2.6.2 Brandweer

De brandweer heeft pompen beschikbaar, maar de primaire taak van de brandweer is niet het tegengaan van wateroverlast, hooguit het leegpompen van kelders. De pompen van de brandweer zijn alleen berekend op dat laatste doel en moeten in principe alleen daarvoor worden ingezet (routine-inzet). Daarnaast speelt het feit dat de grootschalige inzet van de brandweer bij wateroverlast in Hardinxveld-Giessendam in het verleden heeft geleid tot een onderbezetting elders in het gebied. Bij langere inzet zal met eventuele schaarste van de beschikbare capaciteit rekening moeten worden gehouden.

3 Randvoorwaardelijke processen

Voor het effectief organiseren van de calamiteitenorganisatie moet een aantal zaken worden beschreven die bekend staan als 'randvoorwaardelijke processen'. In dit hoofdstuk wordt hier op ingegaan.

3.1 Binnenkomst meldingen

Meldingen van overlast kunnen via verschillende routes binnenkomen:

- De Gemeenschappelijke MeldCentrale (GMC, 112) wordt gebeld: via de GMC wordt de brandweer of de dienstdoende Officier van Dienst Bevolkingszorg (OvDbz) geïnformeerd. Bij wateroverlast in kelders zal het vaak voorkomen dat alleen de brandweer wordt gebeld
- Berichten komen via eigen medewerkers binnen: deze zullen via verschillende routes naar het afdelingshoofd Openbare Ruimte en Sport (ORS) moeten gaan
- Het Klantcontact Centrum (KCC) wordt gebeld (140184): zij moeten doorschakelen naar de piketmedewerker van de buitendienst. Buiten kantooruren geeft het antwoordapparaat een telefoonnummer dat gebeld kan worden 'bij problemen met de riolering'. Via dit nummer komt de beller uit bij de piketmedewerker van de buitendienst
- WSRL: meldingen kunnen, via de receptie (0344-649090) of via eigen medewerkers, bij WSRL binnenkomen. Deze meldingen worden doorgezet naar de teamleider van het rayon die de melding beoordeelt

Daarnaast kunnen weersverwachtingen (via MeteoGroup) en meldingen van meetpunten in het gebied (via telemetrie WSRL) als melding worden beschouwd. De gegevens van MeteoGroup moeten zelf worden bekeken, de waarschuwingen van peilstijgingen komen rechtstreeks binnen op de mobiele telefoon van de senior peilbeheerder die wachtdienst heeft.

3.2 Leiding & coördinatie

Zodra WSRL of de gemeente opschaaft is de crisisorganisatie 'aan zet'. Zolang nog niet is opgeschaald is het de lijnorganisatie. Belangrijke functies zijn:

- Afdelingshoofd ORS
- Piketmedewerker buitendienst gemeente
- Hoofd Waterschap Actieteam (WAT)
- Officier van Dienst bevolkingszorg (OvDbz)
- Officier van Dienst brandweer (OvDb)
- Officier van Dienst WSRL (OvDw)

Het opstellen van het Calamiteitenplan Wateroverlast wordt gezien als een gemeente specifieke taak en valt onder het taakonderdeel Bevolkingszorg van het RCP.

3.3 Opschalen

De bevoegdheid om bij een calamiteit op te schalen naar GRIP 1 of hoger is voorbehouden aan de verschillende Officieren van Dienst (OvD). Hierin wordt het RCP gevolgd, zie ook bijlage 2. WSRL schaal op in 'fasen', waarbij de opschaling tussen WSRL en veiligheidsregio niet gelijk op hoeft te lopen.

Indien de OvD's (nog) niet aanwezig zijn, en een medewerker van gemeente of WSRL schat in dat er moet worden opgeschaald, dan zal hij hiervoor contact opnemen met de OvDbz, de teamleider van het rayon (WSRL) of met de meldkamer van veiligheidsregio.

3.4 Communicatie

3.4.1 Rolverdeling gemeente en WSRL

Bij wateroverlast is de rolverdeling tussen de gemeente Hardinxveld-Giessendam en WSRL Rivierenland over de communicatie van belang. In geval van wateroverlast verspreiden beide partijen actief informatie. De gemeente specifiek voor Hardinxveld-Giessendam, WSRL voor het deel van Rivierenland waar sprake is van wateroverlast. Beide partijen stemmen vooraf informatie met elkaar af die naar buiten gaat. Tijdens wateroverlast zijn de burgemeester en wethouder openbare ruimte belangrijke lokale boegbeelden. Zij hebben vooral een rol van maatschappelijke betekenisgeving.

Bij een GRIP-opschaling is er ook sprake van communicatie vanuit de operationele hulpdiensten. Dit vraagt afstemming en facilitering door de vertegenwoordiger van de gemeente en WSRL in de multidisciplinaire crisisteam.

3.4.2 Informatievoorziening

Inwoners kunnen tijdens wateroverlast zowel bij de gemeente als bij WSRL terecht. De meest actuele informatie tijdens wateroverlast is te vinden via de website van de gemeente (www.hardinxveld-giessendam.nl) en Waterschap Rivierenland (www.wsrl.nl). Inwoners kunnen ook direct contact zoeken met de gemeente en WSRL.

Op het moment dat er geen sprake is van GRIP 1 werkt de gemeente volgens de structuur van het 'motorkapoverleg'. Dat betekent dat inwoners tijdens wateroverlast (ook buiten openingstijden) de gemeente kunnen bereiken. Waterschap Rivierenland heeft tijdens wateroverlast een crisisteam ingericht. WSRL werkt onder andere met een 'live blog'. Naar dit 'live blog' verwijst de gemeente voor actuele informatie over de wateroverlast.

Voor overige vragen moet altijd verwezen worden naar de adviseur communicatie van de gemeente. Indien er informatie is die gedeeld moet worden neemt de betrokken medewerker contact op met de adviseur communicatie.

3.4.3 De kernboodschap

Medewerkers van gemeente en WSRL zullen tijdens de bestrijding van wateroverlast benaderd worden door bewoners en pers. Het is belangrijk dat de partijen in dat geval een aantal duidelijke en eenduidige 'kernboodschap' kunnen uitdragen. Het doel daarvan is het creëren van bewustwording.

4 Waarschuwingsfase

In de waarschuwingsfase worden preventieve maatregelen getroffen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen en te beperken. Deze fase kan overgaan in de uitvoeringsfase, als de maatregelen niet voldoende blijken te zijn en er toch overlast optreedt. In algemene termen kunnen de stappen die worden doorlopen als volgt worden beschreven:

1. Op basis van de beschikbare informatie wordt een risico-inschatting gedaan door het 'kernteam preventie wateroverlast'
2. Op basis van de 'stoplichtensystematiek' (zie paragraaf 4.3 en 4.4) wordt besloten wie moet worden ingelicht en welke acties moeten worden ondernomen
3. De acties worden uitgezet
4. Bij de risico-inschatting 'rood' wordt overgestapt op de uitvoeringsfase (hoofdstuk 5)

4.1 Beschikbare informatie

Om de gevolgen van hevige neerslag te beperken is de **weersverwachting** de belangrijkste hulpbron. WSRL gebruikt hiervoor de online diensten van MeteoGroup. Deze dienst levert op enig moment van de dag een gedetailleerde voorspelling van de eerstvolgende 36 uur, en een voorspelling 5 en 10 dagen vooruit. De gemeente Hardinxveld-Giessendam kan gebruik maken van deze dienst. Hier moet wel benadrukt worden dat neerslag en temperatuur (en weer in het algemeen) maar tot een bepaalde mate voorspeld kan worden, zekerheid is er nooit. MeteoGroup gebruikt ook kleuren om bepaalde risico's aan te geven, maar deze worden op deels andere gronden vastgesteld, en kunnen daarom niet standaard 1:1 worden gebruikt in Hardinxveld-Giessendam.

Peilstijgingen in het oppervlaktewater door langdurige (maar minder intensieve) neerslag kunnen ook reden geven om maatregelen te treffen. Op dit moment staan de enige real-time uitleesbare peilschalen in de poldergemalen en bij drie rioolgemalen. Er wordt één uitleesbare peilschaal aangelegd bij de nieuwe permanente stuw in Wijk Over 't Spoor. Deze peilmeters geven op dit moment (door de locatie waar ze staan) onvoldoende informatie om ze mee te nemen in de besluitvorming.

Tenslotte is er nog de zeer belangrijk **'ervaringskennis'** bij de beheerders van gemeente en WSRL en bij de bewoners. Deze moet heel duidelijk mee worden genomen in het vroegtijdig signaleren van potentiële wateroverlast. Bij de bewonersverenigingen ligt een duidelijke taak om deze ervaringskennis, in overleg met gemeente en WSRL, op de één of andere wijze te borgen. Deze kennis heeft namelijk een duidelijke signaalfunctie bij de risico-inschatting (zie paragraaf 4.3 en 4.4).

4.2 Kernteam preventie wateroverlast

Zware buien kunnen zich onverwacht en snel ontwikkelen. Vaak kunnen ze echter wel tijdig worden voorspeld. Hierbij is de samenwerking tussen de gemeente en WSRL van cruciaal belang. Daarom wordt een 'kernteam preventie wateroverlast' (KPW) in het leven geroepen, bestaande uit:

- Namens de gemeente: coördinator buitendienst of (buiten kantooruren) de piketmedewerker van de buitendienst
- Namens WSRL: operator Centrale RegieKamer (CRK), of diens vervanger

WSRL maakt elke ochtend een inschatting van het risico (kleurcode) op wateroverlast voor de komende dag en dagen en stemt dit binnen het KPW af met de gemeente. Praktisch betekent dit dat er op maandagochtend een eerste risico-inschatting voor de week wordt opgesteld, en dat deze in de loop van de week zo nodig wordt bijgesteld. Als de weersverwachting hier aanleiding toe geeft, wordt dit zelfs een aantal keer op een dag herhaald. Op die manier ontstaat een continue informatievoorziening. Op basis van deze inschatting wordt vervolgens wel of geen actie ondernomen, zie paragraaf 4.3 en 4.4. Het KPW heeft alléén onderling contact als de risico-inschatting hier aanleiding toe geeft.

Vanuit de bewonersvereniging Nieuweweg en de commissie Wijk Over 't Spoor worden bij voorkeur twee personen aangewezen die contact kunnen opnemen met de piketdienst van de buitendienst als zij dat nodig achten. Hierover moeten praktische afspraken worden gemaakt met het KPW of de gemeentelijke piketdienst. Het is dus ook mogelijk dat lokale kennis aanleiding geeft tot onderling contact binnen het KPW over de risico-inschatting.

Het KPW houdt vanuit de gemeentelijke kant het logboek bij, zie paragraaf 7.1.

4.3 Risico-inschatting

4.3.1 Werkwijze

Op basis van de binnengekomen informatie, de Calamiteitenkaart en andere beschikbare kennis wordt de risico-inschatting gemaakt. De basis voor deze inschatting is de te verwachten neerslag en temperatuur en de lokale kennis van bewoners en beheerders. De risico-inschatting wordt gedaan aan de hand van een risicomatrix en gepresenteerd in de volgende kleuren: groen, oranje en rood. Dit leidt tot een 'stoplicht', waarbij aan elke kleur acties zijn verbonden. Zie paragraaf 4.4.

Bij groen wordt geen risico verwacht, bij oranje een verhoogd risico en bij rood een hoog risico. Het invullen van de risicomatrix gebeurt op basis van vooraf gestelde criteria.

WSRL is recent gestart met het opstellen van 'risicobeelden' voor haar gehele beheergebied. Dit betreft een experiment waarin door groeien en leren tot een steeds betere onderbouwing van getallen wordt gekomen. De risico-inschatting in dit Calamiteitenplan is op deze risicobeelden gebaseerd.

4.3.2 Risicomatrix

Op basis van de risicobeelden van WSRL, en op basis van lokale kennis, is tabel 4.1 ingevuld voor het criterium 'neerslag'. Deze getallen worden indien nodig de komende jaren geactualiseerd. Dit kan op basis van kennis uit eerdere buien die tot overlast hebben geleid, maar ook door evaluatie van nieuwe neerslagsituaties.

Voor het criterium temperatuur wordt aangehouden dat bij een warme dag (>25°C) een verhoogde kans op stortbuien is.

Tabel 4.1 Kleurenindicatie criterium neerslag

	24 uur (mm)	Piek (mm/h)
Groen	0-15	0-10
Oranje	15-40	10-25
Rood	>40	>25

Nadat de weersverwachting is bekeken wordt de risicomatrix voor die dag ingevuld/aangescherpt. Voor het criterium 'bewonersinformatie' kan een ontvangen waarschuwing van de bewoners worden verwerkt. Daarna wordt de kleurcode vastgesteld. Heel belangrijk is dat het KPW hierbij het eigen oordeel zwaar laat meewegen. In tabel 4.2 is de totale risicomatrix weergegeven (met voorbeeldgetallen). Deze tabel is ook digitaal beschikbaar zodat er achteraf nagegaan kan worden welke keuzes wanneer zijn gemaakt.

Tabel 4.2 Risicomatrix (voorbeeld)

Neerslagvoorspelling 24 h		Verwachting 5 dagen		Temperatuur (>25°C?)	Informatie bewoners	Conclusie risicoprofiel
Totaal (mm)	Piek (mm/h)	Totaal (mm)	Piek (mm/h)			
42	18	14	11			

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de acties voor de kleuren groen en oranje. Indien de inschatting 'rood' is, dan is er sprake van de uitvoeringsfase. Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

4.4 Stoplicht: groen en oranje

In deze paragraaf wordt ingegaan op de acties die horen bij de kleuren groen en oranje. Waar hier wordt gesproken over 'WSRL' wordt de 'CRK-operator' bedoeld. Waar wordt gesproken over 'gemeente' wordt de 'coördinator buitendienst' bedoeld.

Bij de kleurcodes groen en oranje is geen sprake van GRIP. Het is wel mogelijk dat WSRL opschaaft vanuit hun eigen calamiteitenplan. Het is van belang dat het KPW hierover wordt geïnformeerd. Zolang nog niet is opgeschaald, zijn het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS) en het Landelijk Crisis Management Systeem Waterschap (LCMS-W) hiervoor nog niet te gebruiken. Bij kleurcode rood kan er sprake zijn van opschaling naar GRIP, maar dit hoeft niet (motorkapoverleg), zie hoofdstuk 5.

4.4.1 Groen

De kleurcode groen geeft aan dat er geen problemen worden verwacht. Collega's hoeven niet geïnformeerd te worden. Binnen het KPW informeert WSRL (aan het begin van de week) de gemeente over de risico-inschatting groen. Er worden geen verdere acties genomen.

Het KPW vult het logboek aan (zie format in bijlage 3) met de ondernomen acties. De kleurcode wordt opgeslagen met de juiste datum.

4.4.2 Oranje

De kleurcode oranje geeft aan dat er een verhoogde kans op overlast is. Deze kleurcode geeft aan dat de aanvullende bemalingen moeten worden opgesteld, maar geeft nog geen indicatie dat ze aangezet moeten worden. Het KPW heeft onderling contact (buiten kantooruren is dit namens de gemeente de piketmedewerker buitendienst) en daarbij worden de plaatselijke omstandigheden en voorgeschiedenis (hoe was het weer in de voorafgaande dagen, wat is de staat van de bodem) besproken. Samen wordt de afweging gemaakt of er acties in gang moeten worden gezet of dat hier nog mee kan worden gewacht.

Acties (deels of allemaal):

- Dichtzetten van inlaten gebeurt op basis van het risicobeeld dat een week tevoren door WSRL wordt afgegeven, mits in de dagen ervoor dit beeld niet bijgesteld wordt. De meeste inlaten moeten handmatig door WSRL of gemeente dicht worden gezet. Het gaat hier om de volgende inlaten: Parallelweg, Kerkweg, ringsloot Over 't Spoor, Landscheidingswetering (Schelluinen) en bij gemaal Hardinxveld-Noord
- WSRL zet de poldergemalen aan zodat deze kunnen voormalen (tot circa 10 cm onder zomerpeil)
- WSRL laat de stuw van peilgebied Giessendam, westelijk van de Polderweg langzaam strijken

- WSRL laat de mobiele aanvullende bemaling plaatsen op de afgesproken locaties (dit gebeurt circa 12 uur voor een verwachte bui). Dit zijn de locaties stuw Wijk Over 't Spoor, Giessenzoom, Kanaaldijk Noord, Merwestreek (totdat hier een permanente aanvullende bemaling is gerealiseerd) en Hardinxveld-Zuid (totdat het poldergemaal is geoptimaliseerd). Hiervoor wordt een waakvlamovereenkomst aangegaan met lokale loonwerkbedrijven

Informereren

- Het KPW informeert per e-mail de beide contactpersonen van de bewonersverenigingen over de ondernomen acties
- Het KPW informeert per e-mail de adviseurs communicatie van gemeente en WSRL over de ondernomen acties. De beide adviseurs hebben zonodig onderling contact
- Het KPW informeert telefonisch het afdelingshoofd ORS (gemeente) en stemt met hem af of de wethouder in actie moet komen
- Het afdelingshoofd ORS informeert telefonisch de wethouder
- Het KPW informeert telefonisch de teamleider Peil-, Dijk- en Vaarwegbeheer en/of het hoofd Waterschap Actieteam (WAT) en de OvDbz over de ondernomen acties
- Het KPW informeert telefonisch Rijkswaterstaat over de ondernomen acties (ter voorbereiding van het mogelijk afsluiten van afritten)
- Het KPW informeert telefonisch de beleidsmedewerker verkeer over de ondernomen acties (ter voorbereiding van het mogelijk inzetten van verkeersregelaars)

Logboek bijhouden

Het KPW vult het logboek aan (zie format in bijlage 3) met de ondernomen acties. De kleurcode wordt opgeslagen met de juiste datum.

4.4.3 Rood

De kleurcode rood geeft aan dat er sprake is van een hoge kans op overlast. Bij deze kleur moet in verband met het hoge risico worden overgegaan naar een motorkapoverleg¹ of zelfs GRIP. Hoofdstuk 5 gaat hier verder op in.

---

¹ Een motorkapoverleg is een overleg tussen verschillende hulpdiensten op de plaats incident.

5 Uitvoeringsfase

De kleurcode rood geeft aan dat er sprake is van een hoge kans op overlast en er moet worden overgegaan op de uitvoeringsfase. Het is mogelijk dat er feitelijke sprake is van wateroverlast en er maatregelen moeten worden getroffen om de schade te beperken. In beide gevallen is er sprake van kleurcode rood: de uitvoeringsfase. Met andere woorden: alle acties uit hoofdstuk 4 moeten worden uitgevoerd en de aanvullende bemalingen moeten ook daadwerkelijk gaan pompen. In onderstaande paragrafen worden beide scenario's beschreven:

- Kleurcode rood komt voort uit de risico-inschatting
- Kleurcode rood komt voor uit feitelijke optredende wateroverlast

5.1 Keuze motorkapoverleg of GRIP

Zodra er sprake is van kleurcode rood moet de keuze worden gemaakt: routine-inzet via een MKO of opschalen naar GRIP? In beide gevallen is de relatie met de calamiteitenorganisatie van WSRL, en de keuze van WSRL om zelf wel of niet op te schalen, van belang.

5.2 Rood op basis van risico-inschatting

5.2.1 MKO of GRIP

Zodra het KPW inschat dat er over moet worden gegaan op kleurcode rood, dan neemt het KPW (de coördinator of piketmedewerker buitendienst van de gemeente) contact op met het afdelingshoofd ORS. Op basis van dit overleg wordt definitief besloten om op rood over te gaan. In een overleg tussen het afdelingshoofd ORS en de OvDbz wordt vervolgens gekozen of er een alarmering naar de GMC uitgaat. Vervolgens kan er sprake zijn van een MKO óf dat er vanuit de hulpverleningsdiensten wordt opgeschaald binnen de GRIP-structuur. De keuze hiervoor moet worden genomen op basis van de mate van dreiging van wateroverlast en de ervaring van de betrokkenen.

Het afdelingshoofd ORS informeert telefonisch de wethouder en stemt met hem zijn inzet af.

5.2.2 Vervolgstappen bij MKO

Indien er wordt gekozen voor een MKO, dan informeert het afdelingshoofd ORS de Officier van Dienst van de brandweer (OvDb) en treedt hij in overleg met de Officier van Dienst van WSRL (OvDw). Het is dan aan WSRL om te besluiten wel of niet op te schalen. Het MKO wordt opgestart en via de OvDw:

- Geeft de CRK-operator het signaal om de acties zoals beschreven bij kleurcode oranje uit te voeren (indien dit nog niet gedaan is)

- Geeft de CRK-operator het signaal om de aanvullende bemaling aan te zetten. Het gaat hierbij om de locaties Giessenzoom, Kanaaldijk Noord, Merwestreek en gemaal Hardinxveld-Zuid
- Geeft de CRK-operator signaal om de (nieuwe) stuw Over 't Spoor op te trekken als deze verdrongen raakt. Tevens wordt door WSRL (of de gemeente op verzoek van WSRL) de duiker onder de Spoorweg afgesloten en de mobiele aanvullende bemaling bij de stuw aangezet

Vervolgens wordt het MKO uitgerold. Hierbij moet ook worden nagegaan of op basis van het verkeerscirculatieplan wegen of afritten moeten worden afgesloten (Rijkswaterstaat), verkeersregelaars moeten worden ingezet (gemeente) en hoe de informatie naar buiten toe vorm moet krijgen. *Opmerking: op korte termijn wordt de beschikbaarheid van verkeersborden (bijvoorbeeld bij een slang van een mobiele pomp over de weg, of de afsluiting van een weg) en de mogelijke inzet van verkeersregelaars geregeld. Met Rijkswaterstaat zal afstemming plaatsvinden over een mogelijke afsluiting van de afrit van de A15 bij wateroverlast.*

De OvDbz moet na afloop een terugkoppeling geven aan het KPW zodat deze in het logboek kan verwerken welke acties zijn uitgevoerd.

Naast een verzoek tot inzet via GMC door de Afdelingshoofd ORS en de OvDbz, is het mogelijk dat er via de GMC een inzet van hulpdiensten is geactiveerd door bewoners. Afhankelijk van de situatie kunnen de hulpverleningsdiensten via het MKO handelen zoals hiervoor staat beschreven.

In het stroomschema in bijlage 4 is dit proces weergegeven.

5.2.3 Vervolgstappen bij GRIP

Indien wordt gekozen voor GRIP dan zorgt het MKO voor opschaling, waarna de reguliere GRIP-organisatie in werking treedt en de afstemming in het CoPI plaatsvindt. In dit geval is het van belang dat de OvDbz parallel hieraan zo snel mogelijk contact zoekt met de OvDw om alle acties (zoals hierboven beschreven) via de CRK-operator uit te zetten.

In het stroomschema in bijlage 4 is dit proces weergegeven.

5.3 Rood door feitelijk optredende wateroverlast

Tevens is het mogelijk dat we geconfronteerd worden met feitelijke wateroverlast door een wolkbreuk. In dat geval komen de meldingen binnen via het KCC, de buitendienst, collega's, de OvDb, de OvDw of een andere route. Belangrijk is dat de meldingen worden doorgezet naar de OvDbz of het afdelingshoofd ORS.

Deze zoeken onderling contact om te besluiten of overgegaan moet worden op een MKO of op GRIP.

Vanaf dat punt worden dezelfde stappen doorlopen als hierboven beschreven. Het grote verschil hierbij is, dat de urgentie nog groter is omdat de aanvullende bemalingsmiddelen nog niet ter plaatse zijn.

In het stroomschema in bijlage 4 is dit proces weergegeven.

6 Nazorgfase

In de nazorgfase worden de noodzakelijke stappen doorlopen om de calamiteit als het ware 'af te ronden'. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat gedaan moet worden (en door wie) om zo snel mogelijk terug te keren naar de normale situatie van vóór de wateroverlast.

6.1 Informeren burgers

Gezien de overlast in de afgelopen jaren en het hiermee gepaard gaande gebrek aan vertrouwen van veel bewoners is het belangrijk om na opgetreden wateroverlast alle burgers en belanghebbenden te informeren over de overlast en de gekozen aanpak. De gemeentelijke website en de lokale kranten kunnen hierin een rol spelen, alsmede een eenmalige nieuwsbrief.

Actiehouder: communicatieadviseur gemeente

6.2 Evaluatie

Na afloop van calamiteiten (MKO of GRIP) is het belangrijk om de aanpak (proces en maatregelen) te evalueren. Hieruit kunnen lessen worden getrokken voor toekomstige calamiteiten en de periodieke actualisatie van het Calamiteitenplan. Het kan hierbij zinvol zijn om burgers (via de bewonersverenigingen) en bedrijven te vragen hoe zij aankijken tegen de manier waarop de calamiteit is afgehandeld.

Actiehouder: Kernteam Preventie Wateroverlast

6.3 Schadeclaims

Het is mogelijk dat burgers of bedrijven een schadeclaim willen indienen bij de gemeente of het WSRL. Het is niet alleen van belang dat de gemeente een Calamiteitenplan heeft, maar dat er duidelijke documentatie is over het verloop van de aanpak van wateroverlast (of het voorkomen ervan). Een accuraat bijgehouden logboek (inclusief foto's) is in ieders belang.

Alle schadeclaims worden door gemeente opgepakt.

Actiehouder: betrokken medewerkers.

7 Organisatorische borging

Afhandeling van een calamiteit impliceert ook dat er een organisatorische borging moet zijn. Met andere woorden: Wat wordt verwacht in de jaren na afronding van het plan? In dit hoofdstuk wordt hier op ingegaan.

7.1 Logboek

Vanwege de vaak hectische situatie waarin de medewerker tijdens de bestrijding van een calamiteit moet handelen is het achteraf niet altijd meer vast te stellen welke acties zijn uitgevoerd en waarom. Het bijhouden van een logboek en het maken van foto's tijdens en direct na de calamiteit is van groot belang. Als er 'slechts' wordt overgegaan tot oranje is het belangrijk om aantekeningen te maken. In bijlage 3 is een voorbeeld bijgevoegd van een standaard format voor het bijhouden van de logboekantekeningen.

Actiehouder: Kernteam Preventie Wateroverlast en overige betrokken medewerkers

7.2 Databeheer

In bijlage 1 is de Calamiteitenkaart gevoegd. Deze kaart is opgebouwd uit verschillende bronnen. De waarde van deze kaart staat of valt met de juistheid van deze bronbestanden. Aangezien het bijwerken van deze bestanden een doorlopend proces is zal het bijwerken van de kaart hiermee gelijke tred moeten houden, ook vanuit de eisen van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT).

Actiehouder: afdelingshoofd ORS

De veiligheidsregio's werken bij GRIP-opschaling met een digitaal platform: het 'Landelijk Crisis Management Systeem' (LCMS). De waterschappen bij hun opschaling met LCMS-W. Deze platformen bieden tijdens opgeschaalde calamiteiten een actueel en multidisciplinair totaalbeeld waarop betrokkenen onderling berichten en data kunnen uitwisselen. Gegevens zijn dan direct beschikbaar voor iedereen die ingelogd is, waaronder de hulpdiensten. Met behulp van deze gegevens kunnen vervolgens snel besluiten worden genomen volgens de trits 'Beeld- Oordeel en Besluitvorming' (BOB).

Aansluiting van dit Calamiteitenplan (specifiek de calamiteitenkaart) op de LCMS/LCMS-W zou naar onze mening een flinke stap voorwaarts zijn. Op dit moment zijn er - voor zover bekend - nog geen gemeenten die dit doen.

7.3 Digitaal of papier?

Dit plan is digitaal (als pdf, kaart in GIS) en op papier beschikbaar. Nagegaan moet worden of het plan, en vooral de bijlagen, geschikt moeten worden gemaakt voor gebruik op een tablet of via een GIS-viewer, waarbij bijvoorbeeld ook lagen 'aan en uit gezet' kunnen worden.

7.4 Actualisatie en oefening

Ieder jaar oefent de gemeente met het gebruik van dit Calamiteitenplan door middel van een fictieve - *en onaangekondigde* - melding. Tijdens de oefening worden acties doorlopen en beoordeeld. Zo nodig wordt het Calamiteitenplan geactualiseerd. Het is natuurlijk mogelijk dat omstandigheden vereisen dat het plan eerder wordt aangepast. Het is belangrijk om in elk Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) budget te reserveren voor een actualisatie en voor het houden van één of meerdere oefeningen.

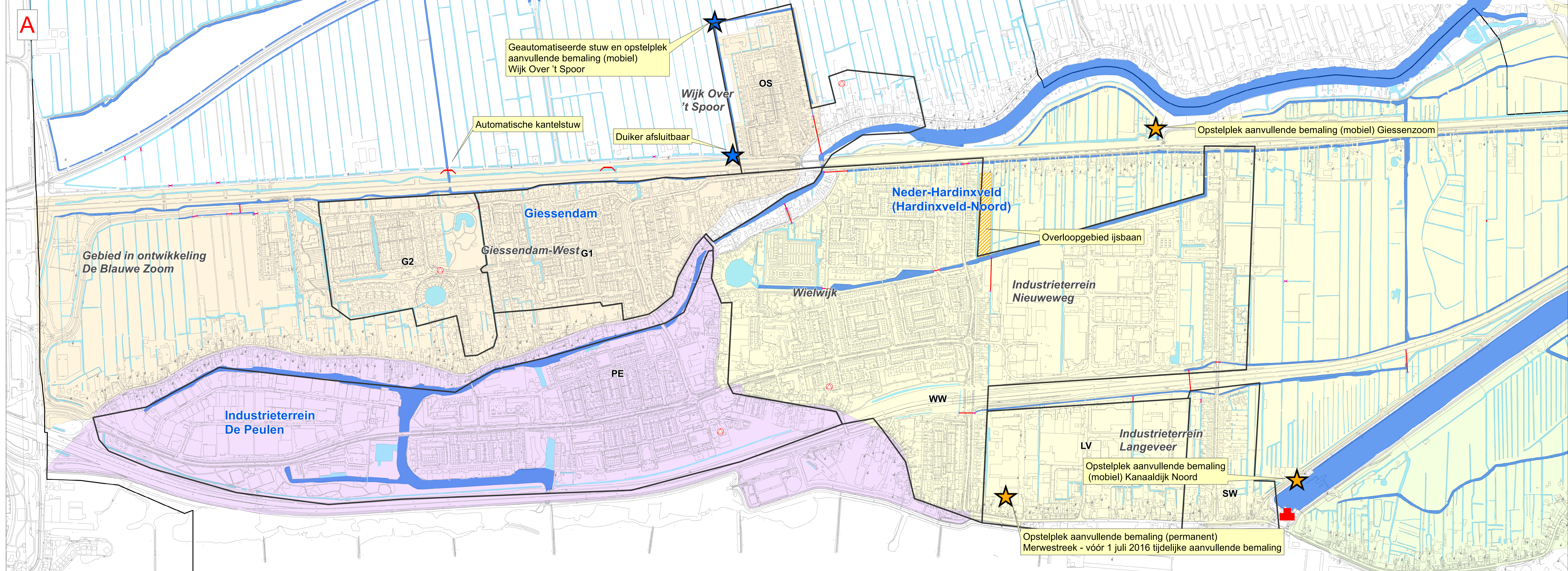
Actiehouder: afdelingshoofd ORS

Bijlage

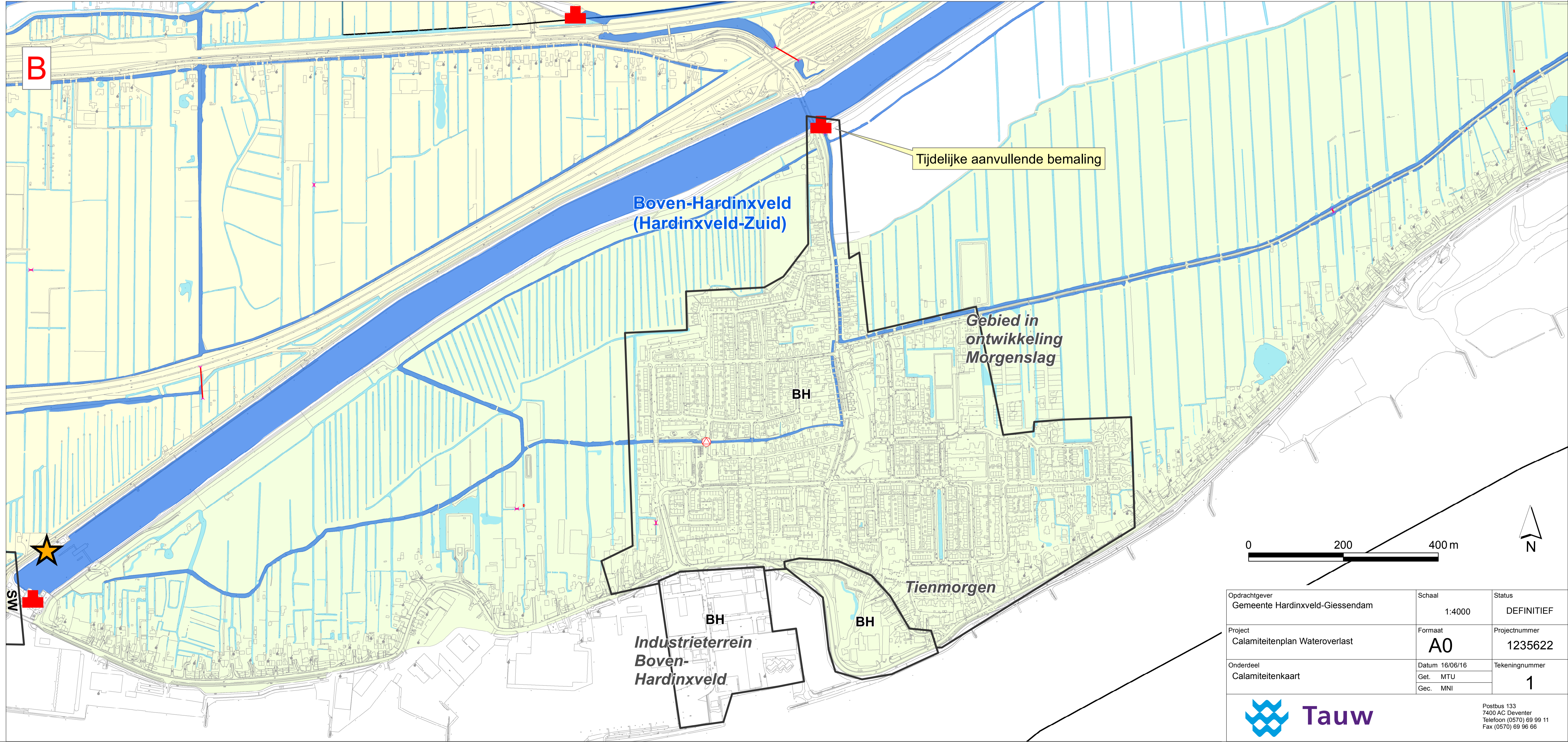
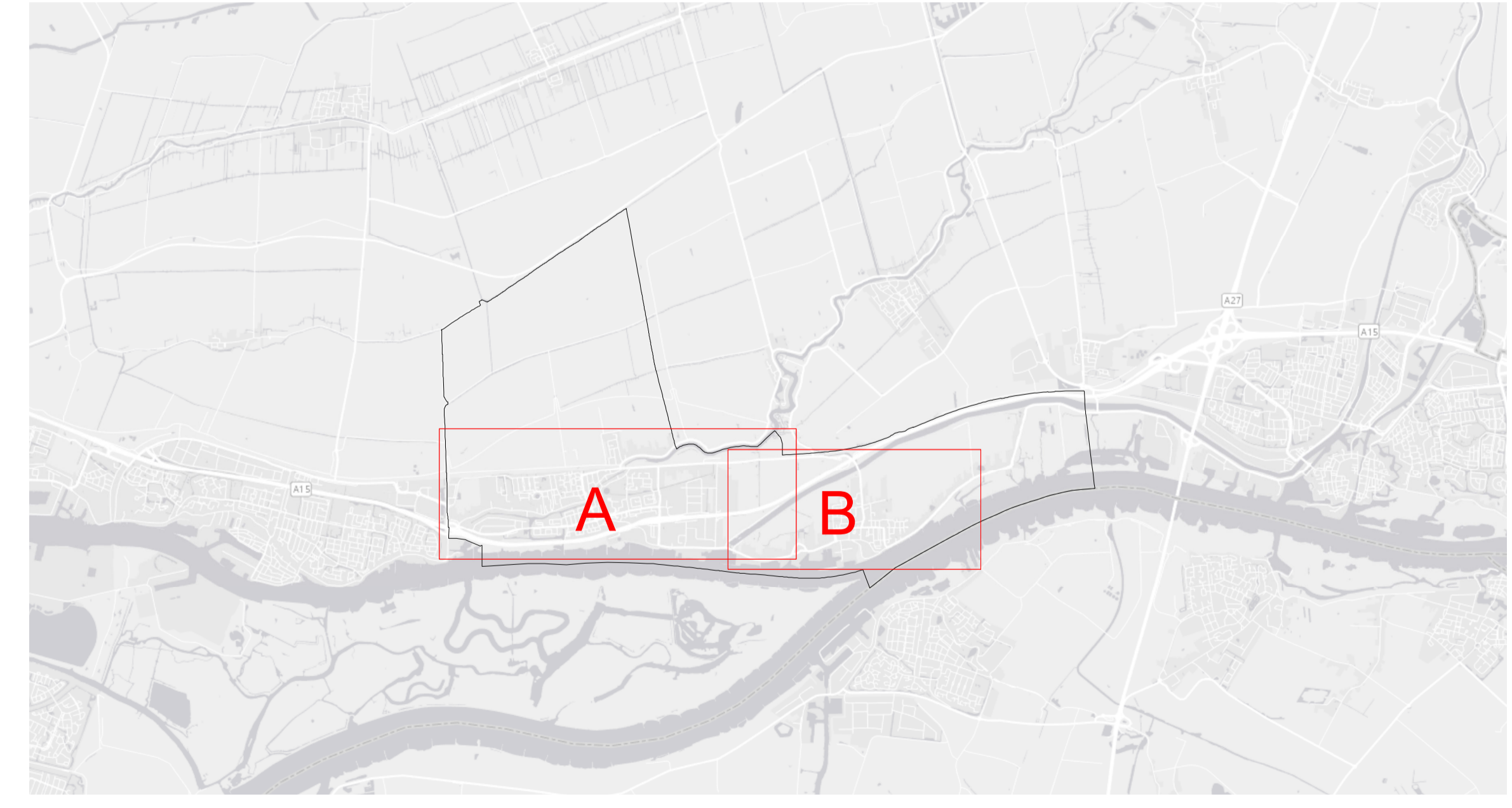
1

Calamiteitenkaart Wateroverlast

Code	Bemalingsgebied	Type stelsel
BH	Boven-Hardinxveld	Gescheiden
G1	Giessendam-West I	Gemengd (deels gescheiden)
G2	Giessendam-West II	VGS
LV	Langeveer	VGS
OS	Over 't Spoor	Gemengd
PE	Peulen	VGS (industrieterrein) en gemengd (woonwijk)
SW	Sluisweg	Gemengd
WW	Wielwijk	Gemengd (woonwijk) en gescheiden (industrieterrein)

Symbol	Legend	Peilgebieden
Red line	Stuw	Giessendam
Red circle with dot	Rioolgemaal	Hardinxveld-Noord
Red square	Poldergemaal	Hardinxveld-Zuid
Red line with dot	Duiker	De Peulen
Yellow star	Aanvullende bemaling	
Blue star	Duiker afsluitbaar	
Black outline	Bemalingsgebieden	
Blue outline	Gemeentegrens	
Blue line	A-Watergang	
Light blue line	Overige watergangen	

Opdrachtgever Gemeente Hardinxveld-Giessendam	Schaal 1:4000	Status DEFINITIEF
Project Calamiteitenplan Wateroverlast	Formaat A0	Projectnummer 1235622
Onderdeel Calamiteitenkaart	Datum 10/06/16	Tekeningnummer 1
		Postbus 133 7400 AC Deventer Telefoon (0570) 69 99 11 Fax (0570) 69 99 06 1235622_100010.MXD

Bijlage

2

Calamiteitenorganisatie veiligheidsregio

Calamiteitenorganisatie veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Om de rampenbestrijding in Nederland (in algemene zin) te begrijpen zijn de volgende begrippen van belang:

1. Veiligheidsregio (VR)
2. Regionaal Crisisplan (RCP)
3. GRIP-fasen
4. Opschalen en afschalen

1. Veiligheidsregio

De repressieve hulpdiensten van de overheid (brandweer, politie, geneeskundige diensten en bevolkingszorg) zijn sinds 2010 met een wettelijke basis georganiseerd in veiligheidsregio's. Een veiligheidsregio is tijdens grote calamiteiten of rampen een samenwerkingsplatform van deze hulpdiensten en van de gemeenten. Om grote calamiteiten samen aan te pakken kunnen ook crisispartners worden uitgenodigd, zoals bijvoorbeeld Waterschappen. Nederland is verdeeld in 25 veiligheidsregio's.

2. Regionaal Crisisplan

De veiligheidsregio's hebben conform artikel 16 van de Wet Veiligheidsregio's een Regionaal Crisisplan (RCP) opgesteld. Hierin zijn de organisatie, de verantwoordelijkheden, de taken en de bevoegdheden in het kader van de rampenbestrijding/crisisbeheersing omschreven.

Binnen dit RCP is sprake van een aantal 'taakonderdelen', waarvan 'Bevolkingszorg' er één is. De gecombineerde taakonderdelen (brandweer, politie, GHOR, bevolkingszorg en externe partners) vormen het Regionaal Operationeel Team (ROT), dat wordt ingezet vanaf GRIP 2. Het ROT houdt zich bij een incident bezig met de effecten die zich voor de omgeving van het incident kunnen voordoen. Bij GRIP 1 is namens het taakonderdeel Bevolkingszorg al de OvDbz ingeschakeld voor de aansturing vanuit het brongebied.

Binnen de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid werken veel teams in regionaal verband. Enerzijds om gezamenlijk op professionele wijze op te treden bij routineklussen (incident of ramp) en anderzijds om voor één of meerdere gemeenten inzetbaar te zijn. Het opstellen van het Calamiteitenplan Wateroverlast Hardinxveld-Giessendam wordt gezien als een gemeentespecifieke taak en valt onder het taakonderdeel Bevolkingszorg van het RCP.

Het onderdeel Bevolkingszorg zelf is verdeeld in een aantal taakorganisaties. In eerste instantie valt het uitvoeringsproces van het Calamiteitenplan Wateroverlast Hardinxveld-Giessendam onder de taakorganisatie Omgevingszorg. De taakorganisatie Omgevingszorg kent een drietal niveaus voor de uitvoering van processen, allen geleid door een teamleider:

- Milieubeheer
- Bouwbeheer
- Ruimtebeheer

Het Calamiteitenplan Wateroverlast wordt vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid aangestuurd door het afdelingshoofd ORS. Indien nodig worden andere taakorganisaties van Bevolkingszorg ingezet.

3. GRIP-fasen

Een **G**ecoördineerde **R**egionale **I**ncidentbestrijdings **P**rocedure (GRIP) is in Nederland een landelijke afspraak over de opschaling van incidenten- en rampenbestrijding voor professionele hulpverleners zoals de brandweer, de politie, ambulancediensten, gemeenten en externe partners (Rijkswaterstaat, Waterschap, Prorail). De

GRIP-procedures regelen opschaling op operationeel niveau (op de plaats van het incident) en daarnaast op bestuurlijk niveau. In deze procedure is de centrale gedachte dat grotere incidenten anders afgehandeld moeten worden dan kleinere. Bij grote incidenten ligt het coördinatie-niveau hoger en is er sprake van bestuurlijke betrokkenheid.

Voorafgaande aan de GRIP- fasen is er sprake van een routine-inzet:

Motorkapoverleg

Hulpverlening vanuit de dagelijkse routine, waarbij:

- De bestrijding van het incident valt binnen de normale dagelijkse werkwijzen van de betrokken operationele hulpdiensten
- Indien nodig multidisciplinaire afstemming plaatsvindt (overleg van de (hulp)diensten ter plaatse)

De volgende GRIP-fasen worden onderscheiden:

GRIP 1

Multidisciplinaire bronbestrijding van een incident ter plaatse, waarbij:

- Een CoPI (Commando Plaats Incident) wordt ingezet
- Operationele afstemming en aansturing leidinggevenden van de ingezette (hulp)diensten, plaatsvindt onder eenhoofdige aansturing van een leider CoPI

GRIP 2

Multidisciplinaire bron- en effectbestrijding van een incident, waarbij:

- Effectbestrijding te omvangrijk is voor één CoPI
- Een of meer CoPI's en een Regionaal Operationeel Team (ROT) worden ingezet
- Tactische afstemming en aansturing plaatsvinden onder eenhoofdige aansturing van een operationeel leider
- Multidisciplinaire logistieke ondersteuning noodzakelijk is
- De hulp wordt ingeroepen van het Team BevolkingsZorg gemeenten (TBZ)

GRIP 3

Besturing van de crisisorganisatie op gemeentelijk niveau, waarbij:

- Het welzijn van de bevolking wordt bedreigd
Een of meer CoPI's, een ROT en een Gemeentelijk Beleidsteam (GBT) worden ingezet
- Strategische afstemming en aansturing plaatsvinden onder eenhoofdige aansturing van een burgemeester
- De Commissaris van de Koning en de Minister van Binnenlandse Zaken worden geïnformeerd

GRIP 4

Besturing van de crisisorganisatie op regionaal niveau, waarbij:

- Meerdere gemeenten bij het incident zijn betrokken
- Eén of meer CoPI's, een ROT en een RBT (Regionaal BeleidsTeam, opgeschaalde variant van het GBT) worden ingezet
- Strategische afstemming en aansturing plaatsvinden onder eenhoofdige aansturing van de voorzitter van de veiligheidsregio (de burgemeester van Dordrecht)

GRIP 5

Wanneer bij een incident, of de vrees daarvoor, meerdere veiligheidsregio's betrokken zijn dan kunnen de voorzitters van deze veiligheidsregio's in gezamenlijkheid opschalen naar GRIP 5. De bronregio neemt hierbij in principe de coördinerende rol op zich. De voorzitter van de bronregio neemt niet de bevoegdheden van de overige betrokken voorzitters over.

GRIP Rijk

Wanneer de nationale veiligheid in het geding is en er behoefte is aan sturing door het Rijk dan kan de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb) GRIP Rijk afkondigen. GRIP Rijk kan van kracht zijn in combinatie met GRIP 1 t/m 5, of zonder dat er sprake is van opschaling in de veiligheidsregio.

4. Opschalen en afschalen

De criteria voor het *opschalen* tot het vereiste GRIP-niveau kunnen niet ondubbelzinnig worden vastgesteld. Per hulpverleningsdienst worden op basis van bestaande protocollen indicaties over de grootte en de complexiteit van een incident opgesteld. Aan de hand hiervan kan een bepaald GRIP-niveau worden vastgesteld. Daarnaast zijn er specifieke incidentcodes gekoppeld aan de verschillende GRIP-niveaus, waardoor vanuit de GMK een inzetadvies gegeven kan worden. De opschaling hoeft overigens niet chronologisch te verlopen. Het kan voorkomen dat bij het ontvangen van een melding direct duidelijk is dat er een bedreigd effectgebied is waardoor direct GRIP-fase 2 (of hoger) van kracht wordt.

De beslissing tot *afschaling* verloopt overeenkomstig de opschaling. In iedere fase wordt de beslissing tot afschaling van de bestuurlijke organisatie en commandostructuur genomen door de in die fase hoogst fungerende verantwoordelijke. Bij deze beslissing moet tevens worden bepaald op welke wijze de coördinatie van de nog lopende processen in de repressie- en nazorgfase wordt geregeld. De beslissing tot wijziging van de inzet van materieel en personeel van de operationele diensten kan onafhankelijk van de afschaling van GRIP plaatsvinden.

Bijlage

3

Voorbeeld format logboekantekeningen

Logboekantekeningen

Gegevens betrokken medewerker	
Datum	
Naam	
Functie	
Beschrijving calamiteit	
Risicoprofiel	
Kleur	
Ondernomen acties	
Tijdstip	
Locatie	
Actie	
Ondernomen acties	
Tijdstip	
Locatie	
Actie	
Ondernomen acties	
Tijdstip	
Locatie	
Actie	
Ondernomen acties	
Tijdstip	
Locatie	
Actie	
Foto's	
Locatie en tijdstip foto's	

Bijlage

4

Stappenplan uitvoeringsfase

Kleurcode 'rood' volgt uit risico-inschatting

Resultaat: beslissing om op rood over te gaan

Resultaat: keuze voor motorkapoverleg (MKO) of GRIP

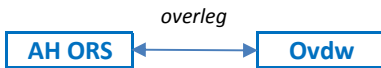
Resultaat: wel/geen alarmering naar het GMC

KPW = Kernteam Preventie Wateroverlast
AH ORS = Afdelingshoofd ORS (gemeente)
OvDbz = Officier van Dienst Bevolkingszorg
OvDw = Officier van Dienst Waterschap
OvDb = Officier van Dienst Brandweer
GMC = Gemeenschappelijke MeldCentrale

Motorkapoverleg

Resultaat: brandweer is op de hoogte van MKO

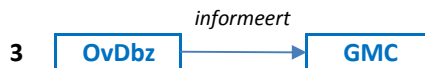

Resultaat: beslissing WSRL om wel/niet op te schalen

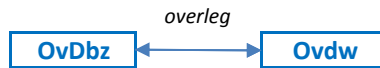
Resultaat: acties worden opgestart (zie onder)

GRIP

Resultaat: reguliere GRIP-procedures in gang gezet

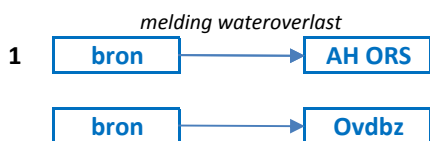

Resultaat: acties worden opgestart (zie onder)

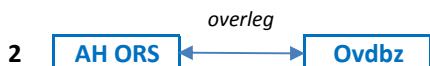
Acties:
Aanzetten poldergemalen
dichtzetten inlaten naar polder
Strijken stuw Giessendam
Optrekken duiker Wijk over 't Spoor indien verdronken
Plaatsen en aanzetten calamiteitenbemaling
Besluit tot wel/niet afsluiten wegen

Kleurcode 'rood' volgt uit optreden wateroverlast

Bron kan zijn: collega's, KCC, OvDb, bewoners, GMC, OvDw, buitendienst

KPW = Kernteam Preventie Wateroverlast
 AH ORS = Afdelingshoofd ORS (gemeente)
 OvDbz = Officier van Dienst Bevolkingszorg
 OvDw = Officier van Dienst Waterschap
 OvDb = Officier van Dienst Brandweer
 GMC = Gemeenschappelijke MeldCentrale

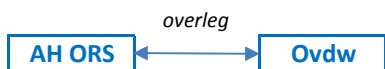

Resultaat: keuze voor motorkapoverleg (MKO) of GRIP

Motorkapoverleg

Resultaat: brandweer is op de hoogte van MKO

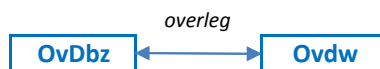
Resultaat: beslissing WSRL om wel/niet op te schalen
Resultaat: acties worden opgestart (zie onder)

GRIP

Resultaat: reguliere GRIP-procedures in gang gezet

Resultaat: acties worden opgestart (zie onder)

Acties:

- Aanzetten poldergemalen
- dichtzetten inlaten naar polder
- Strijken stuw Giessendam
- Optrekken duiker Wijk over 't Spoor indien verdronken
- Plaatsen en aanzetten calamiteitenbemaling
- Besluit tot wel/niet afsluiten wegen

Bijlage

5

Lijst met afkortingen

Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige beschrijving
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BOB	Beeld- Oordeel en Besluitvorming
CRK	Centrale RegieKamer
GMC	Gemeenschappelijke MeldCentrale
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
KCC	KlantContact Centrum
KPW	Kernteam preventie wateroverlast
LCMS	Landelijk Crisis Management Systeem
LCMS-W	Landelijk Crisis Management Systeem Waterschap
MKO	MotorKapOverleg
ORS	Openbare Ruimte en Sport
OvD	Officier van Dienst
OvDb	Officier van Dienst brandweer
OvDbz	Officier van Dienst bevolkingszorg
OvDw	Officier van Dienst waterschap
RCP	Regionaal Crisisplan
TVB	Taken, Verantwoordelijkheden en Bevoegdheden
vGRP	verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan
WAT	Waterschap Actieteam
WSRL	Waterschap Rivierenland